

Vetelin kunta

Tarkastuslautakunta

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2022

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA

1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain mukaan kunnanvaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat,
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla,
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää,
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta,
- valvoa säädettyjen sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista.

Vetelin kunnan oman hallintosäännön mukaan tarkastuslautakunnan keskeinen tehtävä on kuntakonsernin toiminnan tuloksellisuuden arviointi, joka kohdistuu sekä kunnan omalle toiminnalle että tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutumiseen.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTITOIMINTA

1. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI
2. TOIMINNAN TULOKSELLISUUDEN JA TARKOITUKSENMUKAISUUDEN ARVIOINTI
3. TALOUDEN TASAPAINOTTAMISEN ARVIOINTI

1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Kunnanvaltuusto on valinnut kokouksessaan 9.8.2021 seuraavat henkilöt tarkastuslautakunnan jäseniksi vuosille 2021–2025 tarkastamaan toimintaa ja taloutta:

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Merja Heikkilä, puheenjohtaja	Tomi Storbacka
Jukka Nisula, varapuheenjohtaja	Mikko Koskela
Kari Pollari	Riikka Ahtoniemi
Hilkka Läspä	Satu Kauppinen
Henri Nisula	Salme Lempiälä

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja HT, JHT Toni Koivusaari.

1.3. Tilintarkastus

Hallinnon, talouden ja tilinpäätöksen tarkastamista varten kunnanvaltuusto on valinnut tehtävään tilikausien 2022 – 2025 osalta tilintarkastusyhteisö Oy SK-Reviisorit Ab:n, jonka vastuullisena tilintarkastajana toimii HT, JHT Ilari Karhu. Kunnan avustavana tarkastajana on toiminut HT, JHT Toni Koivusaari, joka on toiminut myös kunnan tytäryhtiöiden vastuullisena tilintarkastajana.

1.4. Lautakunnan suorittaman arvioinnin toteuttaminen vuodelta 2022

Kunnanvaltuuston vuoden 2022 talousarviossa sekä kuntastrategiassa asettamia tavoitteita ja niiden toteutumista on seurattu kunnanhallituksen antaman vuoden 2022 toimintakertomuksen, tilinpäätöksen ja muun tarpeellisen aineiston kautta sekä viranhaltijoiden ja kunnan omistamien osakeyhtiöiden toimitusjohtajien tai hallituksen puheenjohtajan kuulemisilla.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut paikanpäällä, mutta tarkastuslautakunnalla on valmiudet myös pitää etäkokouksia, mikäli tilanne niin vaatii. Tarkastuslautakunnan kokouksia, joissa on käsitelty vuotta 2022 on pidetty viisi kertaa.

Kokouksissa oman vastualueensa tai johtamansa yhtiön asioista ovat olleet kuultavina viranhaltijat ja toimitusjohtajat seuraavasti:

Kiinteistö Oy Vetelinraitin toimitusjohtaja Katja Palosaari 14.11.2022.

Kunnanjohtaja sekä Vetelin Liikekiinteistöt Oy:n ja Pitkääkoski Oy:n hallitusten puheenjohtaja Hannu Jyrkkä 19.9.2022 ja 8.2.2022

Talousjohtaja Jyri Myllymäki 19.9.2022 ja 13.4.2023

Sivistysjohtaja Maria Keltti-Heikkilä 13.4.2023

2. KUNNANVALTUUSTON ASETTAMAT TAVOITTEET JA NIIDEN TOTEUTUMINEN

2.1. Valtuuston asettamat kunnan strategiset ja talousarviotavoitteet

Kunta strategian tärkeimmiksi tavoitteiksi on määritetty:

- Kunnan ja kuntakonsernin talous on tasapainossa
- Työpaikat lisääntyvät, kun yrityksen menestyvät ja kasvavat, sekä uusia yrityksiä syntyy
- Veteli on houkutteleva ympäristön kuntaan mahdollisesti muuttavilla ja nykykyisille asukkaille ja yrityksille
- Asukkaat viihtyvät ja asukasmäärä kasvaa

Kuntastrategian keskeisiksi kohdiksi on valittu:

- Elinvoimaan panostaminen
- Työllisyyteen panostaminen
- Kiinteistöjen kehittäminen
- Liikunta- ja ulkoiluapaikkojen kehittäminen
- Sähköisten palveluiden kehittäminen

Kunnan kehittämisen painopiste on varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, lukiossa, liikunta- ja harrastusmahdollisuuksissa sekä asuin ympäristön viihtyvyydessä ja infrastruktuurin toimivuudessa.

Kunnan tytäryritykset on omalta osaltaan valittu valtuuston seurannan kohteeksi. Yhtiöiden omiksi nettotulostavoitteiksi on pääsääntöisesti asetettu 5 - 10 % liikevaihdosta. Lisäksi yhtiölle on asetettu omia yksityiskohtaisia tavoitteita.

2.2. Tavoitteiden toteutuminen

Talousarviossa ja –suunnitelmassa sekä kuntastrategiassa vuosille 2022-25 on lyhyemmän ja etenkin pitemmän aikavälin tavoitteet asetettu tasolle, joka voi todeta haasteelliseksi. Kunnan ja kuntalaisten odotusten valossa tätä voidaan pitää perusteltuna. Tavoitteiden asetelun osalta toteutumisen näemme sitten pitemmän ajanjakson kuluessa.

Strategisten tavoitteiden toteutumista mitataan strategisilla mittareilla, joita ovat vuosikate, työttömyysaste, nettomuutto ja asukasmäärät.

Vuonna 2022 kunnan vuosikate parani 452 t€ edellisestä vuodesta ollen 2 648t€. Kuntakonsernissa vuosikate myös parani ollen 5 372 t€.

Vetelin työllisyystilanne parani vuoden aikana. Keskimääräinen työttömyysaste oli 5,6 % eli 1,3 prosenttiyksikköä edellisvuotta parempi. Tilastokeskuksen mukaan työpaikkoja Vetelissä oli v. 2020 lopussa 1051, ja työssä käyviä kuntalaisia 1383 henkilöä.

Uusien työpaikkojen ja uusien yritysten saaminen kuntaan on ollut edelleen vaikeaa. Tähän peräänkuulutamme jatkossa konkreettisia toimia. Elinvoimatoimikunta on päässyt työn alkuun ja tavoite markkinoinnin kehittämisestä on käynnistynyt.

Asukasmäärä oli vuoden 2022 lopussa 2947, asukasmäärä vähentyi 57 henkilöä. Kunnan väestön määrä on laskenut viimeiset vuodet, eikä suuntaa valitettavasti ole saatu käännettyä.

Kuntastrategiassa painotetaan tärkeinä tavoitteina asukasmäärän laskemisen pysäyttämistä, ja työpaikkojen määrän kasvua. Näissä asioissa riittää vielä haastetta ja työstämistä tuleville vuosille.

Elinvoimaan panostaminen

Kunnanhallitus on nimennyt elinvoimaa kehittämään elinvoimatyöryhmän, ja työryhmä on kokoontunut tilikaudella seitsemän kertaa. Tärkeimpänä työnä on ollut kuntastrategiatyön alustaminen sekä yrittäjien, yhdistysten ja kuntalaisten osallistaminen kuntastrategiaprosessiin.

Työllisyyteen panostaminen

Kunta osallistuu Kaustisen seutukunnan kautta Kokkolan työllisyyden kokeiluun. Tässä kokeilussa kunnat hoitavat työllisyysasiat yhdessä TE-toimiston henkilöstön kanssa. Kokeilussa valmistaudutaan myös tulevaan lakimuutokseen, jossa työllisyysasioiden järjestysvastuu siirtyy kunnolle. Kunta on lisäksi tukenut nuorten työpajatoiminnan käynnistämistä ja vuokrannut toimitilat työpajatoiminnan käyttöön. Lisäksi kunta on tarjonnut rekrytointi- ja markkinointitukea yrityksille.

Kiinteistöjen kehittäminen

Kunnan omistuksessa olleet asuinkiinteistöt ja asunto-osakkeet siirrettiin kunnan tytäryhtiö Kiinteistö Oy Vetelinraitin omistukseen ja hallit, sekä liiketilat siirrettiin Kiinteistö Oy Vetelin liikekiinteistöjen omistukseen. Kunnan omassa käytössä olevat kiinteistöt säilyvät kunnan omistuksessa.

Liikunta- ja urheilupaikkojen kehittäminen

Kehittäminen on edennyt suunnitellusti. Merkittävimpiä kohteita on ollut padel- ja tenniskentän rakentaminen, uimapaikkojen kunnostaminen, liikuntakeskuksen remontointi ja kuntosalin remontin aloittaminen.

Sähköisten palveluiden kehittäminen

Kehittämistä on pyritty toteuttamaan yhteistyössä seutukunnan kuntien kanssa ja monien ohjelmistojen osalta siinä on onnistuttu.

Kunnan tilinpäätösasiakirjan mukaan tytäryhtiöiden tulos oli Vetelin Energia Oy + 372t€, Kiinteistö Oy Vetelinraitti -194t€, Pitkäkoski Oy -35t€, Kiinteistö Oy Vetelin Liikekiinteistöt -26t€ ja Vetelin Vesi Oy – 115t€. Vetelin Energia Oy:ssä tehtiin tilikaudella noin 1 m€:n alaskirjaus. Alaskirjaus tehtiin sijoitukseen, joka oli tehty tulevaisuuden sähköntuotantoon.

3. KOKONAISTALOUDEN ARVIOINTIA

Vetelin kunnan tilikauden ylijäämä oli 1,6m€ (ed.v. 1,2 m€). Kumulatiivinen ylijäämä kunnassa on 4,1m€ (ed.v 2,5 m€). Verotulojen kasvu on vaikuttanut positiivisesti kunnan tulokseen. Vetelin kunnan talous on siis saatu hyvään tasapainoon.

Jatkossa talouden rakenteelliseen tasapainotukseen on edelleen kiinnitettävä suurta huomiota, koska kunnan veroprosentti on jo huomattavan korkea.

Kunnan lainakanta asukasta kohden laski v. 2022 aikana 725 euroa/asukas. Pitkäaikaista lainaa ei nostettu tilikaudella. Lisäksi tilikaudella on tehty 1,5 m€ lyhennys kuntarahoituksen lyhytaikaiseen lainaan.

Lautakunta pitää hyvänä asiana, että pitkäaikaista lainaa ei ole nostettu, sekä lainakanta asukasta kohden on laskenut, sillä korkotason suunta on epävakaa.

Kuntakonserniin kuuluvien yhtiöiden tilin- ja toiminnantarkastuksen on suorittanut tilintarkastaja. Tarkastuslautakunta on kuullut lyhyet selostukset yhtiöiden toiminnasta ja tuloksista.

Kuntakonserni oli myös kokonaisuutena ylijäämäinen, vaikka tytäryhtiöiden haasteina olivat edelleen korona, isot investoinnit, poistot ja osin mittavat alaskirjaukset.

5. KRIISIKUNTA-ARVIOINTIA

Kuntakonsernin taloudellista tilaa tulee tarkastella myös niin sanottujen kriisikuntakriteerien mukaan. Valtiovarainministeriö on asettanut kriteerit ja raja-arvot, joiden ylittyminen johtaa kunnan arviointimenettelyyn.

Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää säädetyssä määräjassa. Vetelillä ei ole kertynyt alijäämää, vaan taseen ylijäämä on v:n 2022 lopussa 4,1 m€. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos kuntakonsernin taseen kertynyt alijäämä on viimeksi päättyneenä vuonna vähintään -1000 €/asukas sekä sitä edeltäneenä vuonna vähintään -500 €/asukas. Vetelin osalta ko. tunnusluku oli v. 2022 630 ja v. 2021 154 €/as., joten kriteerit eivät ylittyneet.

Arviointimenettely voidaan käynnistää myös, jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut (neljä kriteeriä) ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttyneet.

Ensimmäinen näistä kriteereistä on **kuntakonsernin vuosikate suhteessa poistoihin**, raja-arvon ollessa 80 %. Vuonna 2022 tämä luku oli Vetelissä 144,4. Edellisenä vuonna tämä luku oli 125,4, eli kumpanakaan vuonna tämä kriteeri ei täyttynyt.

Toinen kriteeri tarkastelee **kunnan tuloveroprosenttia** siten, että se ei saisi olla yli 1.0 prosenttiyksikköä suurempi kuin on kuntien keskiarvo. Vetelin tuloveroprosentti oli 22,50 vuosina 2020 - 2022. Kuntien keskimääräisen tuloveroprosentti oli viime vuonna 20,01. Tässä siis kriisikuntakriteeri ylittyy.

Kolmannessa kriteerissä raja-arvo täyttyy, jos **kuntakonsernin lainakanta ja vastuut** (€/asukas) ylittää koko maan kuntakonsernien keskiarvon vähintään 50 %:lla. Vuonna 2022 Vetelin lainakanta/asukas oli 9058 € ja edeltävänä vuonna 9895 €. Raja-arvo n. 9 065 eur ei ylity.

Neljäntenä kriteerinä on kuntakonsernin laskennallinen **lainanhoitokate**, jonka tulisi olla vähintään 0,8. Vetelin osalta tämä raja-arvo ei enää ylity, sillä lainanhoitokate vuonna 2022 oli 1.

Näistä neljästä kriisikuntakriteeristä Vetelin osalta vuosina 2021 ja 2022 täyttyi siis yksi. Neljästä kriisikuntakriteeristä täyttyi vuonna 2021 kaksi ja vuonna 2022 enää yksi. Jatkossa tulee kiinnittää huomiota tuloveroprosenttiin ja varmistua, että se pysyy kilpailukykyisenä naapurikuntiin verrattuna.

6. HENKILÖSTÖ

Kunnan palvelussuhteessa olevien määrä oli vuoden 2022 lopussa 158, henkilöstömäärä oli lisääntynyt 2 henkilöä. Työntekijöistä vakinaisia on 124 ja määräaikaisia 34. Määräaikaisia työntekijöitä on lähinnä sivistys- ja vapaa-aikatoimessa

Vuoden 2022 palkkasumma nousi 2 % eli n. 110 000 euroa. Muutos on johtunut pääosin 1.6.2022 tulleesta 2,0 prosenttiyksikön palkankorotuksista.

Henkilöstön sairauspäivien määrä väheni v, 2022. noin 200 päivällä. Muutos on johtunut vuoden 2021 koronaviruspandemiasta. Koronaviruspandemia on vaikuttanut myös vuoden 2022 sairaslomapäiviin lisäävästi verrattuna vuodelle 2020.

7. RISKIARVIO

Tähän olemme listanneet arviota merkittävimmistä riskeistä, tulevaisuuden epävarmuustekijöistä sekä toimintaan vaikuttavista asioista. Riskien hallinta samoin kuin sisäinen valvonta on käsityksemme mukaan ollut riittävällä tasolla.

- Vetelin sote- palveluiden kiinteistöt, jotka ovat siirtyneet hyvinvointialueelle toivotaan pysyvän nykyisessä käytössä.
- Asukasmäärän laskeminen, yritysten ja työntekijöiden määrän mahdollinen väheneminen ja näistä seuraava verotulojen hiipuminen muodostaa riskin, joka toteutuessaan ja vuosia jatkuessaan heikentää olennaisesti kunnan kehitys- ja uudistusmahdollisuuksia.
- Maatalouden kannattavuuden heikentyminen, turpeen käytön alasajo ja turkistarhauksen kannattavuuden aleneminen vaikuttavat myös kunnan talouteen.
- Kunnan yritys- ym. toimitilojen vuokraamiseen liittyy taloudellisia haasteita ja samalla riskejä, jotka tulee mahdollisuuksien mukaan minimoida.
- Lainarahoitukseen liittyvä korkojen nouseminen, sekä Ukrainan sotatilanteen vaikutukset talouteen.
- Henkilöstön eläköitymiseen ja rekrytointiin liittyvät riskit.

8. YHTEENVETO

Vetelin kunnassa on tehty hyvää työtä, ja on aika esittää lämpimät kiitokset hyvin tehdystä työstä viranhaltijoille ja kaikille kunnan työntekijöille.

Lautakunta pitää vuoden 2022 yhtenä onnistumisena teknisen lautakunnan työtä kuntalaisten viihtyvyyden parantamista. Muun muassa padel kenttä ja Karjalankosken uimarannan kunnostus ovat saaneet kiitosta kuntalaisilta.

Sivistyslautakunta on tehnyt hyvää työtä vuosien aikana ja lautakunta haluaa antaa kiitosta sivistyslautakunnalle aktiivisesta osallistumisesta eri kehityshankkeisiin muun muassa lapsiperheiden palveluiden parantamiseksi.

Vetelin lukion jatkuvuuden kannalta on tärkeää panostaa koulutuksessa maakunnassa lisääntyviin työllisyystarpeisiin.

Lautakunta haluaa nostaa esiin, että Vetelin Energia Oy on tehnyt hyvää työtä ja he ovat pystyneet pitämään tuloksen kannattavana, vaikka yhtiö on joutunut tekemään alaskirjauksia ydinvoimahankkeisiin liittyen. Lautakunta pitää Vetelinraitissa tehtyjä lainojen järjestelyjä ja huonokuntoisten rakennusten purkamisia välttämättöminä. Vetelin Vesi Oy:n kannattavuushaasteet jatkuvat.

Vetelissä 19.5.2023

Vetelin kunnan tarkastuslautakunta

Merja Heikkilä, pj

Jukka Nisula, varapj.

Hilkka Läspä

Henri Nisula

Kari Pollari

Tämä dokumentti on allekirjoitettu sähköisesti Sarake Sign-järjestelmällä
Detta dokument har underskrivits elektroniskt med Sarake Sign
This document has been electronically signed using Sarake Sign

Päiväys / Datum / Date: 19.05.2023 18:02:18

Merja Heikkilä

Merja Heikkilä

*Kaksiosainen henkilötunnistus
Två faktor person identifikation
Two-factor person identification*

Päiväys / Datum / Date: 19.05.2023 16:16:01

Jukka Nisula

Jukka Nisula

*Kaksiosainen henkilötunnistus
Två faktor person identifikation
Two-factor person identification*

Päiväys / Datum / Date: 19.05.2023 16:14:22

Henri Nisula

Henri Nisula

*Kaksiosainen henkilötunnistus
Två faktor person identifikation
Two-factor person identification*

Päiväys / Datum / Date: 20.05.2023 17:58:54

Hilkka Läspä

Hilkka Läspä

*Kaksiosainen henkilötunnistus
Två faktor person identifikation
Two-factor person identification*

Päiväys / Datum / Date: 19.05.2023 16:17:55

Kari Pollari

Kari Pollari

*Kaksiosainen henkilötunnistus
Två faktor person identifikation
Two-factor person identification*